

Hozzászólás a biztonság kérdéséhez

A Módszertani füzetek 1985/1-es számában megjelent Fejes Imre—Csordás Sándor-cikk befejező részében ez áll: „elsősorban gondolatokat, vitát, a téma alaposabb feldolgozásához szükséges közös munkát kívántunk elindítani.” Ezért vettem papírra a bennem felmerülő gondolatokat, ezért kívánok a cikkhez kapcsolódva bizonyos megfogalmazásokkal vitatkozni.

A cikk a közbiztonság fogalmát taglalva a következőket írja: „a közbiztonság akkor érvényesül, ha a társadalom ellenőrzése alatt tartja és meg tudja előzni a súlyos társadalomellenes magatartásokat.”

A megelőzés véleményem szerint csak az egyik eleme a közbiztonság érvényesülésének, helyesebben szólva annak, hogy elmondhatjuk, az országban biztonság van. Fontos mércéje a biztonságban azonban az is, hogy az elkövetett társadalomellenes cselekmények mennyire válnak ismertté, mennyire sikerül felderíteni a tetteseket.

A közbiztonság kérdése sajátosan jelentkezik a büntetésvégrehajtásnál. Itt is előfordulhatnak társadalomellenes cselekmények, amelyeket meg kell előzni, fel kell deríteni, illetve meg kell állapítani a tettesek kilétét.

A büntetésvégrehajtás közbiztonságát az egyes intézetek helyzetének összegzése alapján ítélni lehet meg. A szokásos fogalomhasználat szerint azonban nem a büntetésvégrehajtás közbiztonságáról, hanem biztonságáról beszélünk. Milyen témakörök tartoznak ide?

- a szökések és a szökési kísérletek;
- az egyszerre, több fogvatartott által elkövetett, ún. rendkívüli események (pl. tömeges étkezésmegtagadás, zendülés);
- a fogvatartottak fegyelmi helyzete, hangulata, az intézetekben elkövetett bűncselekmények;
- az intézetek technikai ellátottsága, a biztonsági eszközök állapota;
- a személyi állomány harckészültségi állapota stb., hogy csak a leglényegesebbeket említsem.

A büntetésvégrehajtás biztonságát, ezen belül a bekövetkezett rendkívüli eseményeket évente számba vesszük. A számbavétel alkalmával sor kerül a hiányosságok feltárására, a bekövetkezett rendkívüli események okainak elemzésére, a következtetések levonására és a szükséges intézkedések kiadására. A büntetésvégrehajtás akkor tudja a biztonságot garantálni, ha a megelőzésre törekszik, de közben felkészül a bekövetkező rendkívüli esemény gyors felszámolására is, azaz nem hagyja a rendkívüli eseményeket kiteljesedni.

Lényegében egyetértek a cikkben leírt megfogalmazással, miszerint „a büntetésvégrehajtás biztonságát csak a célokhoz, feladatokhoz és a végrehajtás körülményeihez alkalmazkodva működő biztonsági funkció képes garantálni”. Úgy vélem azonban, hogy ez a megállapítás nem pontos. Nem maga a funkció garantál

ja a biztonságot, hanem a szervezet, amely a biztonsági elvárásoknak megfelelően működik. Ugyanis a funkció szó többjelentésű: lehet működés, tevékenység, de lehet feladatkör, tisztség, szerep, rendeltetés is.

A funkció jelentésének ilyen értelmezéséből következően nem igaz, hogy őrzési funkció nem létezik, az őrzés csupán feladat, hisz ha a funkciót tevékenységnek fogjuk fel, akkor nyilvánvalóan létezik őrzési funkció is. De értelmezhetjük az őrzési funkciót az őrzési feladatok maradéktalan végrehajtásaként is. (Egyébként egyetérték azzal, hogy az őrzés a biztonságnak csak egyik eleme!)

Kiegészítésre szorul a őrzők azon megfogalmazása is, hogy nem a veszélyes bűnözők követnek el leggyakrabban szökéseket, hogy ritkán fordul elő ún. „okos szökés”, hogy a veszélyes bűnözők speciális elhelyezése nem oldja meg a büntetésvégrehajtás problémáit. A veszélyes bűnözők speciális elhelyezése lényegesen csökkenti annak valószínűségét, hogy közülük egyesek kivonják magukat a büntetés végrehajtása alól.

Tehát ha a veszélyes bűnözők speciális elhelyezése nem is oldja meg teljesen a büntetésvégrehajtás problémáit, tagadhatatlanul csökkenti a szökések előfordulásának lehetőségét. Ugyanakkor a veszélyes bűnözők biztonságos őrzése az ország közbiztonsága szempontjából is nagyon fontos. Célszerű lenne, ha a veszélyes bűnözők nagyobb biztonságot nyújtó speciális intézetekben lennének elhelyezve.

A cikk utolsó része nagyon határozottan állítja, hogy az expresszív, az instrumentális és a szervezeti célok között nincs hierarchikus kapcsolat. Úgy vélem, e megállapítást nem szabad mereven értelmezni. Az 1979. évi 11-es törvényerejű rendelet megfogalmazza azt az igényt, hogy „a szabadságvesztés végrehajtásának egész rendszere, az abban működő szervek összehangolt tevékenysége a nevelést szolgálja”, tehát határozottan hierarchikus kapcsolatot létesít a büntetésvégrehajtás céljai között.

A belső élet egységes irányítását célzó kísérlet lezárását követő szervezetváltozások is a nevelés mint expresszív cél fokozottabb érvényesítése érdekében váltak szükségessé. De hozhatok más példát is a hierarchikus kapcsolatokra. Egy rendkívüli esemény bekövetkezésekor a nevelési célok átmenetileg háttérbe szorulnak és minden a biztonság megteremtésének lesz alárendelve. A helyes felfogás szerint a célok kölcsönhatásban vannak, egymást kiegészítik, illetve a helyzettől függően változáson mehetnek keresztül.

Ennyiben kívántam kapcsolódni a Gondolatok a büntetésvégrehajtás biztonsági helyzetéről című cikkhez. Nagyon egyetértve a cikk azon alap gondolatával, hogy a büntetésvégrehajtás biztonsági rendszerének fejlesztése alapos, közös munkát igényel.

Dr. Golts Mátyás